

Ιωάννης Καποδίστριας, κορυφαίος Ευρωπαίος διπλωμάτης της εποχής του και μέγας Έλλην πολιτικός

/ [Γνώμες](#)

Ο Ιωάννης Καποδίστριας (1776- 1831), διάσημος Υπουργός των Εξωτερικών της Ρωσίας, κορυφαίος Ευρωπαίος διπλωμάτης της εποχής του και μέγας Έλλην πολιτικός, κατέχει περιφανή θέση και στην Ιστορία της Ρωσίας και στην Ιστορία της Ευρώπης και στην Ιστορία της Ελλάδος.

Για τη Ρωσία, ο Καποδίστριας ήταν ο ένδοξος Υπουργός της των Εξωτερικών, που, στα σκοτεινά χρόνια της Παλινορθώσεως στην Ευρώπη, εξέφρασε με ευστροφία

και αποτελεσματικότητα τις αόριστες φιλελεύθερες τάσεις του Αυτοκράτορος Αλεξάνδρου Α΄, προχωρώντας συχνά και πολύ πέραν από αυτές.

Ήταν ο εξαιρετικά ευφυής και καλλιεργημένος πνευματικά διπλωμάτης, που είχε κερδίσει την εμπιστοσύνη και την εύνοια του Ρώσου Αυτοκράτορος, ύστερα ιδίως από την εντυπωσιακή επιτυχία της αποστολής του στην Ελβετία (1813-1814), και ακόμη περισσότερο, ύστερα από την εξαιρετική απόδοσή του κατά τις εργώδεις και δυσχερείς διαπραγματεύσεις στη Βιέννη (1814-1815) και στο Παρίσι (1815), όπου διέπρεψε ιδιαίτερα, και οπότε διορίστηκε Υπουργός των Εξωτερικών.

Ο διπλωμάτης που ασκούσε την εξωτερική πολιτική με επιδεξιότητα και με σταθερούς στόχους την περιφρούρηση της ειρήνης και την προστασία των μικρών κρατών και των λαών της Ευρώπης, και συνέβαλε στην ανύψωση όσο ποτέ ως τότε του ηθικού κύρους και της πολιτικής επιρροής της Ρωσίας.

Για την Ευρώπη, ο Καποδίστριας ήταν ο υψηλόφρων διπλωμάτης, ο εισηγητής πολιτικής πρακτικής στις διεθνείς σχέσεις, που στηριζόταν σε ηθικές αρχές, ο αντίπαλος του Μέττερνιχ μέσα στην Ιερή Συμμαχία και στην Τετραπλή, από το 1818 Πενταπλή, Συμμαχία, που αποτελούσαν στην πράξη, ιδίως η δεύτερη, το νομικό έρεισμα του ευρωπαϊκού καθεστώτος καταπίεσεως των μικρών κρατών και των λαών· ήταν ο τολμηρός, προπορευόμενος κατά πολύ από την εποχή του, οραματιστής πολιτικός, που επιδίωξε το 1818, αλλά και αργότερα το 1820, στο Τροπτάου, να αλλοιώσει την Ιερή Συμμαχία και την Πενταπλή Συμμαχία, με την συμπερίληψη σ' αυτές και των μικρότερων κρατών της Ευρώπης, ώστε να δημιουργηθεί μια πανευρωπαϊκή σύμπραξη κρατών, ένας υπερεθνικός Οργανισμός εκατό χρόνια πριν από την ίδρυση της Κοινωνίας των Εθνών, που θα εξασφάλιζε τη δικαιοσύνη στις σχέσεις μεταξύ των κρατών και την ειρηνική επίλυση των διαφορών της και θα περιφρουρούσε έτσι αποτελεσματικά την ειρήνη, προσπάθεια που δεν επέτυχε τότε εξαιτίας γενικότερα της ανωριμότητας των καιρών και επειδή ειδικότερα προσέκρουσε στα συμφέροντα των Μεγάλων Δυνάμεων, ιδίως της Αυστρίας, αλλά και της Αγγλίας, της κυρίως υπεύθυνης και για την απόρριψη της ρωσικής προτάσεως του Απριλίου 1816 περί γενικού αφοπλισμού.

Ήταν ακόμη ο θετικός και ικανότατος διπλωμάτης, που ήδη το 1814 και το 1815 στη Βιέννη και στο Παρίσι είχε επιτύχει, με τις εισηγήσεις του, την επίλυση των πλείστων από τις διαφορές στα διεθνή θέματα που χώριζαν τις νικήτριες Δυνάμεις, αφαιρώντας έτσι τις αιτίες για εμφάνιση μελλοντικά διενέξεων μεταξύ τους, ενώ και κατόρθωσε, με επίμονη υπεράσπιση των συμφερόντων της ηττημένης Γαλλίας, να εξασφαλίσει την προσέγγισή της με τη Ρωσία και κατά συνέπεια την ισορροπία δυνάμεων στην Ευρώπη, θέτοντας με τις επιτυχίες του αυτές θεμέλια ισχυρά για τη διατήρηση στην ευρωπαϊκή ήπειρο της ειρήνης και

συμβάλλοντας έτσι ουσιαστικά στη μακρά διάρκειά της, αληθινός «αρχιτέκτων της ευρωπαϊκής ειρήνης των 99 ετών» (δηλαδή της περιόδου από το 1813 ως το 1914), όπως τον ονόμασε Γερμανός Ιστορικός.

Για την Ελλάδα, ο Καποδίστριας υπήρξε ο μέγας πολιτικός, που υπηρέτησε πολλαπλά και αποτελεσματικά την πατρίδα του και προπαντός συνέβαλε αποφασιστικά στην επικράτηση της Ελληνικής Επανάστασεως και στην ίδρυση ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους (1830), Αρχηγός της Επανάστασεως στην τελευταία φάση της (1828-1830), και πρώτος Ανώτατος Άρχων του Ελληνικού Κράτους (1830-1831).

Ήταν ο Έλληνας πολιτικός, που, αφού νέος διακρίθηκε στην Κυβέρνηση της βραχύβιας «Επτανήσου Πολιτείας» (1800-1807), εξακολούθησε, και όταν βρισκόταν στον κολοφώνα της εκπληκτικής σταδιοδρομίας του στη Ρωσία, να παρακολουθεί, παρά το βάρος των υπηρεσιακών καθηκόντων του, με αμείωτο ενδιαφέρον τα ελληνικά πράγματα και να μεριμνά για τη βελτίωση της τύχης των Ελλήνων, με τελικό σκοπό την εθνική τους απελευθέρωση, προσπαθώντας εξάλλου να την επισπεύσει με σχέδια για σθεναρή πολιτική απέναντι στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, που είχε υποβάλει από το 1816 στον Ρώσο Αυτοκράτορα.

Ήταν ο διάσημος Έλλην υπουργός της Ρωσίας που δεν δέχτηκε το 1820 την ηγεσία της Φιλικής Εταιρείας, κρίνοντας ορθά ότι, αν τη δεχόταν, θα έβλαπτε καίρια τον επικείμενο ελληνικόν απελευθερωτικόν αγώνα, επειδή θα χαρακτηριζόταν από τις άλλες ευρωπαϊκές δυνάμεις ως ρωσική επιχείρηση, ενώ και ο ίδιος θα έχανε την υψηλή θέση του στη Ρωσική Κυβέρνηση και τη δυνατότητα να βοηθήσει έτσι από αυτήν τους Έλληνες επαναστάτες.

Ήταν ο εύστροφος υπουργός της Ρωσίας, που κατόρθωσε στο Λάυμπαχ την άνοιξη του 1821 να σώσει την Ελληνική Επανάσταση στα πρώτα της βήματα, αποτρέποντας απόφαση των Δυνάμεων της Πενταπλής Συμμαχίας για επέμβαση προς καταστολή της, όπως έγινε τότε για τις σύγχρονές της επαναστάσεις σε άλλα κράτη της Ευρώπης, και λίγους μήνες αργότερα επέτυχε να τη βοηθήσει κρίσιμα, με την αποστολή στην Υψηλή Πύλη του ρωσικού τελεσιγράφου της 6ης Ιουλίου 1821, και την καθήλωση έτσι στην Κωνσταντινούπολη και την περιοχή της, για τον φόβο ρωσοτουρκικού πολέμου, ισχυρών τμημάτων του οθωμανικού στρατού που, διαφορετικά, θα μπορούσαν να διατεθούν για την καταπολέμηση των πολύ ασθενών ακόμη δυνάμεων των Ελλήνων επαναστατών.

Ήταν ο Έλλην πατριώτης, που το καλοκαίρι του 1822, όταν δεν έγιναν δεκτές οι εισηγήσεις του για εφαρμογή δυναμικής πολιτικής υπέρ της Ελληνικής Επανάστασεως, υπέβαλε την παραίτησή του στον Αυτοκράτορα, έφυγε τελικά με

άδεια από τη Ρωσία, και εγκαταστάθηκε στη Γενεύη, όπου έζησε επί πέντε χρόνια με τον «νουν και την καρδίαν» προς τον Αγώνα και την Ελλάδα, αναπτύσσοντας μεγάλη δραστηριότητα στα παρασκήνια υπέρ της Ελληνικής Επανάστασεως.

Ήταν ο διορατικός πολιτικός, που αποδέχθηκε την εκλογή του από την Εθνική Συνέλευση της Τροιζήνος τον Απρίλιο 1827 ως Κυβερνήτου της Ελλάδος, κρίνοντας ότι, όπως είχε εξελιχθεί ως τότε στο διπλωματικό πεδίο το ελληνικό ζήτημα, ύστερα ιδίως από την αγγλορωσική συνεργασία για την επίλυσή του, η ανάληψη εκ μέρους του κυβερνητικών καθηκόντων στην Ελλάδα δεν θα προκαλούσε πλέον επικίνδυνες αντιδράσεις της Αγγλίας και άλλων Δυνάμεων, και γνωρίζοντας εξάλλου πόσο πολύτιμες υπηρεσίες θα μπορούσε να προσφέρει για την ευνοϊκή λήξη του Αγώνος ως Κυβερνήτης της Ελλάδος.

Ήταν ο λαοφιλής «Κυβερνήτης», που ανέλαβε τα καθήκοντά του τον Ιανουάριο 1828 και, παρά τα ερείπια και το χάος που βρήκε, κατόρθωσε, και μάλιστα πολύ σύντομα, να επιλύσει το κυβερνητικό και το συναφές πολιτικό ζήτημα της χώρας, καταρτίζοντας κυβέρνηση εθνικής ενότητας, να αντιμετωπίσει ικανοποιητικά το δυσχερέστατο οικονομικό πρόβλημα, να ανασυγκροτήσει τις ένοπλες δυνάμεις, να καταστείλει την πειρατεία και τη ληστεία, να αποκαταστήσει την εσωτερική ασφάλεια και να θέσει έτσι τις βάσεις για την επαναλειτουργία της οικονομικής ζωής, να δημιουργήσει κρατικό μηχανισμό λιτό αλλά αποτελεσματικό, να μεταμορφώσει γενικά προς το καλύτερο ριζικά την εσωτερική κατάσταση, με αποτέλεσμα και να αφαιρέσει από την εχθρική προς τον ελληνικόν Αγώνα προπαγάνδα το ισχυρό επιχείρημα ότι οι Έλληνες ήταν ανώριμοι να αυτοκυβερνηθούν.

Παράλληλα, με συντονισμένες στρατιωτικές επιχειρήσεις επέτυχε την έγκαιρη ανακατάληψη του μεγαλύτερου μέρους της Στερεάς Ελλάδος, δημιουργώντας τετελεσμένο γεγονός υπέρ της Επανάστασεως.

Ήταν ο μέγας διπλωμάτης που, ασκώντας προσεκτική πολιτική ισόρροπης φιλίας προς τις τρεις Μεγάλες Δυνάμεις, Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία, και αξιοποιώντας το διεθνές κύρος του και τις γνωριμίες και φιλίες του στον κύκλο των πολιτικών ανδρών της Ευρώπης, επέτυχε, με αριστοτεχνικά υπομνήματα και με δραστήριες ενέργειες στο διπλωματικό πεδίο, να ανατρέψει τους δυσμενείς όρους των διαδοχικών πρωτοκόλλων, να προωθήσει τη διευθέτηση του ελληνικού ζητήματος ώστε, αντί απλής αυτονομίας της Πελοποννήσου και λίγων νησιών υπό την επικυριαρχία του Σουλτάνου, όπως προβλεπόταν αρχικά, να αναγνωρισθεί με το Πρωτόκολλο του Λονδίνου του 1830 ανεξάρτητο ελληνικό κράτος, με συμπερίληψη στα εδάφη του και του μεγαλύτερου τμήματος της Στερεάς Ελλάδος και ολόκληρης της Εύβοιας, ενώ δυο χρόνια αργότερα καθορίσθηκαν ως σύνορά του

προς Βορράν η γραμμή Κόλπου Βόλου-Κόλπου Άρτης.

Ήταν ακόμη ο οραματιστής πολιτικός, που, στον χώρο της εσωτερικής πολιτικής, δεν αρκέσθηκε στην «επανάρρωση του λαού και του τόπου», δηλαδή στην αποκατάσταση της ασφαλείας και της γαλήνης, την επιστροφή στις εστίες τους των συγκεντρωμένων στην Αίγινα και άλλα κέντρα πολυάριθμων προσφύγων, την αναζωογόνηση της γεωργίας, της κτηνοτροφίας, του εμπορίου και της ναυτιλίας, την επαναλειτουργία των σχολείων και τη μεγάλη αύξηση του αριθμού των και αντίστοιχα τον αριθμόν των μαθητών, όπως και την πραγματοποίηση πολλών δημοσίων έργων, μεγάλων και μικρών, και τη λήψη πολλών άλλων εύστοχων μέτρων, που όλα μαζί καθιστούσαν τη Χώρα κράτος ευνομούμενο.

Προτρέχοντας από την εποχή του, ανέθετε στην Κυβέρνηση μεγάλα καθήκοντα για εφαρμογή πολιτικής οικονομικής αναπτύξεως και βαθιάς κοινωνικής αναδιαρθρώσεως, κατά τις σημερινές σχεδόν αντιλήψεις· πιστεύοντας στο «ευπροβίβαστον του λαού» και στον «κρυπτόν και μέγαν πλούτον της Ελλάδος», σχεδίαζε ανάπτυξη, και με κρατική ενίσχυση, όλων των κλάδων της εθνικής οικονομίας, προπάντων της γεωργίας, με τον εκσυγχρονισμό της και ιδίως με τη λήψη του γενναίου μέτρου της διανομής των εθνικών γαιών στους ακτήμονες και στους απολυόμενους άνδρες του ατάκτου στρατού, μόλις θα έπαιρνε το υπεσχημένο δάνειο των 60.000.000 φράγκων, ώστε η διανομή να γίνει με τρόπο παραγωγικά επωφελή, ενώ έδειχνε ενδιαφέρον και για τη δημιουργία βιομηχανίας από τότε, με βάση το «σιδηρομετάλλευμα της Ερμιονίδας» και του «ορυκτόνθρακα» της Ευβοίας.

Ήταν ο πρωτοπόρος πολιτικός και ο κοινωνικός μεταρρυθμιστής που, με την πολιτική του και τα σχέδιά του, έθιγε συμφέροντα και, έτσι, αν και είχε την αφοσίωση της συντριπτικής πλειοψηφίας του λαού, συνάντησε, ιδίως από το τέλος του 1830, άγρια αντιπολίτευση, εντελώς αδίστακτη, εκδηλωμένη με οργάνωση στάσεων στην Ύδρα, τη Μάνη και τη Στερεά Ελλάδα, ενώ ήταν ακόμη εκκρεμές το ζήτημα των συνόρων και ο ίδιος αγωνιζόταν για την επέκτασή τους, μια αντιπολίτευση, που όταν, μετά τη δολοφονία του, κατόρθωσε τελικά να επικρατήσει, καταδίωκε τη μνήμη του και τους οπαδούς του επί χρόνια πολλά, ως τη μεταπολίτευση του 1843.

Ήταν, τέλος, ο μεγάλος Έλληνας πολιτικός που εγκωμιάσθηκε στην εποχή του με εκφράσεις όπως: «ο στύλος της πατρίδος», «η δόξα και το καύχημα των Ελλήνων», «ο μεγαλόνους Κυβερνήτης»· ήταν ο «ευεργέτης τη Πατρίδος», όπως τον ονομάζει σε ψήφισμά της η Εθνική Συνέλευσις των ετών 1843-1844, όταν έγινε δυνατόν να ακούεται πάλι ελεύθερα η φωνή του Έθνους: «Ψήφισμα ΙΖ', Ή της 3ης Σεπτεμβρίου εν Αθήναις Εθνική των Ελλήνων Συνέλευσις Εκπληρούσα χρέος ιερών

ως προς την διαιώνισιν του μεγάλου σεβασμού και της εξαιρέτου ευγνωμοσύνης την οποίαν οι λαοί της Ελλάδος σώζουσιν εις την μνήμην του αοιδίμου Ι. Α. Καποδίστρια, ποτέ Κυβερνήτου της Ελλάδος, Ψηφίζει: Κατά την εν Ναυπλίω πλατείαν των Τριών Ναυάρχων να αναγερθή, επιμελεία της Κυβερνήσεως, ανδριάς τούτου ως ευεργέτου της Πατρίδος».

Το κείμενο αυτό αποτελεί τον επίλογο της δευτέρας εκδόσεως του βιβλίου του Αλεξάνδρου Ι. Δεσποτόπουλου ο “Κυβερνήτης Καποδίστριας και η απελευθέρωσις της Ελλάδος”, έκδοση του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τραπέζης.

Πηγή: pemptousia.gr